

Laboratori Interdisciplinari sobre Canvi Climàtic de la Universitat de les Illes Balears (LINCC-UIB)

Memòria d'activitats (curs 2020-21)

Resum

El LINCC es va constituir l'any 2017 (Acord executiu del dia 24 d'octubre) amb l'objectiu d'impulsar la col·laboració entre els grups que fan recerca sobre el canvi climàtic a la UIB, així com també impulsar la difusió i la transferència de coneixements a la societat, i la docència des d'una perspectiva interdisciplinària. Actualment, més d'una setantena d'investigadors integren el LINCC-UIB, els quals pertanyen a àrees de coneixement ben diverses, lligades als departaments de Biologia, Dret Públic, Economia Aplicada, Filosofia i Treball Social, Física, Geografia, Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació, Ciències Matemàtiques i Informàtica, Enginyeria Mecànica i Química; també té entre els membres investigadors de l'Institut Mediterrani d'Estudis Avançats (IMEDEA, centre mixt entre la UIB i el Consell Superior d'Investigacions Científiques, CSIC) i de l'Institut Espanyol d'Oceanografia (els quals són membres d'equips d'investigació de la UIB).

El quart any de vida del LINCC ha estat fortament influït per la pandèmia de la COVID-19. Així, les activitats presencials s'han reduït al mínim i s'ha optat per fer algunes de les activitats previstes de manera telemàtica. Tot i les dificultats, el LINCC ha continuat tenint una activitat i una presència constants en matèria de canvi climàtic tant en l'àmbit autonòmic, com estatal i europeu. Les línies d'intervenció principals han estat la transferència de coneixements i la divulgació, així com el suport a la definició de polítiques que permetin fer front a l'emergència climàtica. En aquest sentit, la posada en marxa del Comitè d'Experts per a la Transició Energètica i el Canvi Climàtic de les Illes Balears, del qual formen part cinc membres del LINCC, ha permès fer una passa endavant en la construcció d'una interfície ciència-administracions que hauria de facilitar la presa de decisions responsables basades en el coneixement científic. Una altra fita important en aquest sentit ha estat la concessió d'una subvenció per part l'European Climate Foundation (ECF) per fer un estudi-proposta per organitzar assemblees ciutadanes pel clima a les Illes Balears.

La feina d'aprofundiment en els eixos de recerca i docència per part del LINCC ha quedat pausada per la COVID, i és, per tant, un dels temes que caldrà abordar el curs que ve, si les circumstàncies ho permeten.

Cal destacar que de cada cop és més evident la necessitat de disposar d'un suport administratiu i de comunicació constant i estable que permeti al LINCC desenvolupar les seves activitats. Fins ara, aquestes funcions s'han pogut cobrir amb el suport d'alumnes

col·laboradors (aquest curs, Clara Ferragut ha estat de gran ajuda), contractes a través del SOIB-Joves Qualificats i, fins i tot, amb contractes finançats amb fons propis. Val a dir que aquesta situació és lluny de ser òptima; en primer lloc, per la constant rotació de persones, que han de partir en el moment en què han assolit un alt grau de coneixement del LINCC i de domini de les seves funcions, i que han de ser substituïts constantment sense cap certesa de futur. I, en segon lloc, per la manca de recursos per poder donar una mica d'estabilitat a aquestes figures; a dia d'avui, el LINCC només disposa dels recursos que ha obtingut a través dels projectes que ha realitzat. Poder tenir una assignació fixa i estable permetria al LINCC desenvolupar tot el seu potencial, que és considerable, tal com ha quedat demostrat en aquests primers quasi quatre anys de vida.

Es detallen a continuació totes les activitats dutes a terme el curs 2020-21, tant les impulsades directament des del Laboratori com les que han tingut la participació dels seus membres. No s'hi inclouen, en canvi, les activitats pròpies dels grups de recerca (articles, projectes, conferències) o de membres del LINCC, si no s'han dut a terme expressament en nom del Laboratori.

Llista d'activitats

- **Activitats de suport al desenvolupament i aplicació de polítiques de lluita contra el canvi climàtic**
 - **El LINCC-UIB, punt focal del Secretariat de la Comissió Europea Clean Energy for EU Islands a Espanya**

El LINCC forma part de la segona fase del Secretariat Clean Energy for EU Islands (CE4EUI), una iniciativa que cerca promoure processos participatius de definició d'estratègies de transició energètica a les illes de la Unió Europea. Durant la primera fase, conclosa el novembre de 2020, el LINCC va donar suport principalment a les illes espanyoles que participen en la iniciativa, que són: Mallorca, Menorca, Eivissa, La Palma i l'illa d'Arousa. En aquesta segona fase, iniciada a principi de 2021, la idea de CE4EUI és ampliar el suport a totes les illes europees que ho demanin. En aquest marc, el LINCC continuarà encarregant-se de les illes espanyoles.

S'han mantingut nombroses reunions i contactes amb actors de les Illes Balears, de l'Estat i de la Unió Europea, per garantir l'impuls i un suport adequat a les polítiques de descarbonització. Alguns dels processos participatius iniciats anys anteriors s'han vist igualment afectats per la COVID-19 i s'hauran de relançar.

- **Participació del Laboratori amb l'equip de la UIB per a la diagnosi i proposta d'una assemblea ciutadana pel clima a les Illes Balears**

A través d'una beca amb l'European Climate Foundation, un equip interdisciplinari de la UIB ha rebut l'encàrrec de desenvolupar una diagnosi i una proposta sobre la possibilitat i pertinència de dur a terme una assemblea ciutadana pel clima a les Illes Balears. El subdirector del LINCC, Pau de Vílchez, forma part d'aquest equip com a assessor expert. Clara Ferragut, alumna col·laboradora del LINCC durant el curs 2020-21, coordina el projecte, juntament amb David Abril, investigador de la UIB. Per a la realització de l'estudi, s'han dut a terme moltes reunions amb tots els actors rellevants de les Illes, que fins ara han mostrat suport a la iniciativa. L'informe proposat està previst que es publiqui el setembre d'enguany.

En el marc d'aquest estudi, s'ha establert contacte amb el BC3 (Basque Centre on Climate Change), una institució de recerca molt reputada en matèria de canvi climàtic amb la qual s'han obert possibilitats de col·laboració futures.

- **Participació en el Comitè d'Experts per a la Transició Energètica i el Canvi Climàtic de les Illes Balears**

El Comitè d'Experts per a la Transició Energètica i el Canvi Climàtic de les Illes Balears es crea amb la Llei 10/2019, de 22 de febrer, de canvi climàtic i transició energètica. És l'òrgan col·legiat encarregat d'assessorar el Govern en el disseny i desplegament de les mesures necessàries per assolir els objectius i les finalitats d'interès públic marcades en la llei. El Comitè es va constituir el 12 de gener de 2021 de manera oficial durant la celebració de la seva primera reunió. El Comitè està compost per vuit experts de diverses àrees relacionades amb l'escalfament global i la transició energètica, entre els quals hi ha cinc membres del LINCC: Pau de Vílchez, com a president del Comitè; Gabriel Jordà (clima); Ramon Pujol (energia); Núria Marbà (ecosistemes) i Ivan Murray (geografia).

- **Reunió del LINCC amb la ministra per a la Transició Ecològica**

La ministra per a la Transició Ecològica i vicepresidenta quarta del Govern central, Teresa Ribera, es reuní, el 2 de juny de 2021, amb membres investigadors del LINCC, que presentaren les tres línies de treball del Laboratori i la iniciativa Clean Energy for EU Islands, que el LINCC coordina a Espanya. Els membres del LINCC elevaren diverses qüestions a la Ministra per garantir una transició adequada, justa i exitosa. A més, es discutí la necessitat de fer transversal l'emergència climàtica a tota l'acció de les institucions per garantir una acció coherent. Es pot consultar [aquí](#) [enllaç 2] la nota de premsa amb més detalls de la reunió.

- **Participació en el Congrés Nacional de Medi Ambient (CONAMA) 2020**

Damià Gomis, director del LINCC, va ser convidat a participar, el mes de juny de 2021, en el Congrés Nacional de Medi Ambient (CONAMA), en el qual va presentar el LINCC i va poder dialogar amb altres actors de l'Estat en matèria de canvi climàtic.

- **Activitats de formació i transferència de coneixements**

- **Organització d'un curs de formació del professorat de la Conselleria d'Educació, titulat Les Amenaces Climàtiques i Ambientals a l'Aula: Una perspectiva ecosocial**

Del 16 de febrer al 30 de març de 2021 varen tenir lloc unes jornades formatives de docents de primària i secundària en matèria de canvi climàtic, organitzades conjuntament amb Docents pel Futur, en el marc de la formació per a docents organitzada per la Conselleria d'Educació. Hi varen participar membres del LINCC (Damià Gomis, Olaya Álvarez, Pau de Vílchez, Joaquín M. Valdivieso, Núria Marbà i Catalina Torres). Com a les jornades anteriors, totes les places s'ocuparen el mateix dia en què es va obrir el termini d'inscripció, la qual cosa mostra la demanda de formació que hi ha en el sector educatiu sobre aquest tema.

- **Participació en el curs de formació Turismo, Naturaleza y Crisis Climática: Aristas de una encrucijada**

L'entitat Alba Sud organitzà, el 14, 21 i 27 d'abril del 2021, un curs de formació virtual sobre alguns dels principals debats en la relació entre turisme, naturalesa i crisi climàtica. Hi participaren tres membres del LINCC: Ivan Murray, Catalina Torres i Macià Blázquez.

- **Jornada formativa per a l'equip de professors per a l'emergència climàtica del col·legi Pius XII**

Al centre educatiu Pius XII, de Palma, un equip de professors s'ha organitzat per conscienciar l'alumnat l'emergència climàtica, i també per ambientitzar el centre amb relació al problema. Dia 20 d'abril, Damià Gomis, director del LINCC va fer una conferència formativa per a aquest equip de professors, en què els explicà els fonaments de l'emergència climàtica.

- **Participació en les jornades formatives Canvi Climàtic i Activisme Digital pel Clima, d'Ajuda en Acció**

Ajuda en Acció Illes Balears va organitzar unes jornades formatives, del 29 d'abril al 12 de maig. Damià Gomis, director del LINCC, va participar en la conferència inaugural per explicar, des de la física, el fenomen del canvi climàtic.

- **Participació en les jornades formatives i de reflexió al voltant de la nova Llei de cooperació de les Illes Balears**

El 22 de març de 2021, a petició de la Direcció General de Cooperació, dues persones investigadores de la UIB (Elena Baraza i Pau de Vilchez) varen impartir una formació sobre com incorporar la sostenibilitat ambiental a les accions i polítiques de cooperació i solidaritat internacional.

- **Activitats de divulgació**

- **Cicle de conferències en línia de divulgació sobre el canvi climàtic a la UIB**

Des dels inicis, el Laboratori organitza cicles de conferències divulgatives amb l'objectiu d'acostar a la comunitat universitària i al públic en general els resultats de la recerca científica sobre el canvi climàtic. Les xerrades solen fer-se de forma presencial una vegada cada mes (normalment, el primer dimarts), tot i que enguany, a causa de la situació sanitària, aquest cicle s'ha fet en línia a través de la plataforma Zoom. Amb la finalitat que aquest material de divulgació estigui permanentment disponible, les conferències són enregistrades. La llista de reproducció dels vídeos es pot trobar tant al canal de YouTube del LINCC com a l'apartat corresponent de la pàgina web del LINCC, on hi ha la informació de totes les conferències celebrades fins al moment. Fer les xerrades en línia ha permès convidar figures molt rellevants, com el Dr. Fernando Valladares (el 13 d'abril), la Dra. Alicia Valero (el 4 de maig) i el professor Enric Tello (el 8 de juny).

- **Butlletí setmanal de notícies relacionades amb el canvi climàtic**

Una altra activitat periòdica de divulgació és l'enviament per correu electrònic a una llista de subscriptors (376, actualment) d'un butlletí setmanal de notícies relacionades amb el canvi climàtic. El nombre de subscripcions ha augmentat respecte del curs anterior. Es tracta d'una activitat duta a terme des de final de gener de 2018 i que no s'ha interromput ni durant la pandèmia de la COVID-19 (només ha tingut les pauses lògiques de les vacances acadèmiques). Actualment, s'han publicat 148 butlletins. .

- [Elaboració i publicació de l'estat del clima a les Illes Balears](#)

Una tercera activitat periòdica del LINCC és la que duu a terme el Dr. Agustí Jansà, meteoròleg d'AEMET jubilat i membre del LINCC. El Dr. Jansà elabora cada trimestre, i també de manera anual, un informe sobre l'estat del clima a les Illes Balears en el context ibèric, europeu i/o mundial. En aquests informes, examina les característiques meteorològiques del període considerat en un context temporal molt llarg per esbrinar les anomalies del clima. Aquests informes es publiquen a la pàgina web del LINCC i es poden consultar en aquest [enllaç \[3\]](#).

- [Conferència «Estam preparats per al canvi climàtic?»](#)

Damià Gomis, director del LINCC, va impartir aquesta xerrada dia 20 d'octubre de 2020 a l'Auditori d'Artà, en el marc dels actes d'aniversari del Parc Natural de la Península de Llevant.

- [Col·laboració en el llibre *Turisme post-COVID-19. Turistificació confinada*](#)

El membre del LINCC, Ivan Murray, va participar en l'edició d'aquest llibre col·laboratiu que es començà a elaborar durant la quarantena de la primavera del 2020 amb l'objectiu d'elaborar textos que servissin per entendre, analitzar i sobretot formular preguntes sobre què suposava i suposaria la sacsejada de la COVID-19 per a les societats turistificades. El llibre es va presentar el 4 de març del 2021 a través d'un esdeveniment en línia, i alguns membres del LINCC (Ivan Murray, Macià Blázquez, Catalina Torres i Joaquín Valdivielso) hi han contribuït amb la redacció d'articles.

- [Participació en el curs «Cambio climático, las playas y depósitos eólicos fósiles litorales: ejemplos desde las Islas Baleares», de la UNED](#)

Els membres del LINCC Laura del Valle Villalonga, investigadora postdoctoral, i Guillem Xavier Pons Buades organitzaren aquest curs de la UNED Illes Balears, que s'impartí el 5 i 6 de març de 2021, i hi participaren com a ponents. Participaren en la taula rodona i debat «Iniciatives participatives i transformadores per a la transició energètica».

El 4 de juny de 2021, Amics de la Terra organitzà aquest esdeveniment en línia per donar a conèixer exemples d'iniciatives públiques i privades a Mallorca que es podrien obrir a la participació ciutadana per a la transició energètica. Pau de Vílchez, subdirector del LINCC, hi participà com a moderador.

- Participació en una taula rodona debat sobre canvi climàtic a l'IES Bendinat

En el marc de la setmana per a la sostenibilitat, l'IES Bendinat organitzà, el dia 1 de juny, aquest esdeveniment, al qual assistiren directors generals del Govern de les Illes Balears, tècnics de l'Ajuntament de Calvià, cooperatives energètiques i estudiants del centre. Damià Gomis, director del LINCC, hi participà com a expert en canvi climàtic.

- Participació en la taula rodona debat «Iniciatives participatives i transformadores per a la transició energètica»

Amics de la Terra organitzà, el 4 de juny, aquest esdeveniment en línia per donar visibilitat a exemples d'iniciatives públiques i privades que es duen a terme a Mallorca i que es podrien obrir a participació ciutadana per contribuir a la transició energètica. Pau de Vilchez, subdirector del LINCC, hi participà com a moderador.

- Curs impartit en el marc de la Universitat Oberta per a Majors (UOM)

Damià Gomis, director del LINCC, va impartir un curs de 14 hores sobre canvi climàtic en l'edició de 2020-21 de la UOM de la Universitat de les Illes Balears. El títol fou: Canvi Climàtic: Causes, conseqüències i reptes de futur.

- Xerrades divulgatives a centres educatius

Malgrat la crisi sanitària n'ha reduït significativament el nombre, hem continuat fent xerrades divulgatives a centres educatius de primària i secundària de les Illes Balears.

- Participació en els mitjans de comunicació escrits, audiovisual i digitals

El LINCC ha dut a terme nombroses intervencions en els mitjans de comunicació escrits, audiovisuals i digitals, per tractar qüestions relatives al canvi climàtic. El nombre d'intervencions és massa elevat per detallar-les en aquesta memòria. A la pàgina web del LINCC n'hi ha un registre, que es pot consultar en aquest [enllaç \[4\]](#).

- Activitat de recerca

Elaboració de l'article acadèmic «Climate change and their impacts in the Balearic Islands. A guide for policy design in Mediterranean regions» per part de nou membres del LINCC, que actualitza i estén la recerca feta conjuntament per aquest investigadors per elaborar el capítol 5 sobre canvi climàtic que el

Laboratori desenvolupà com a contribució a l'Estudi sobre la prospectiva econòmica, social i mediambiental de les societats de les Illes Balears a l'Horitzó 2030 (H2030), del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears. L'article ha estat acceptat per a la seva publicació a la revista *Regional Environmental Change*, una revista de pes en matèria d'anàlisi de les interaccions entre els sistemes humans i naturals en l'àmbit regional (factor d'impacte de 2020: 3.678)

Taula

Activitat	Xifres	Observacions
Suport al desenvolupament i aplicació de polítiques de lluita contra el canvi climàtic	5	No inclou les activitats en què han participat membres del LINCC a títol individual. Només inclou aquelles en les quals apareix explícitament el nom del LINCC com a organitzador o com a participant
Transferència de coneixements	5	Les mateixes
Divulgació	11	Les mateixes
Recerca	1	Les mateixes

Enllaços pàgina web

- Pàgina web del LINCC-UIB: <<http://www.lincc.uib.eu>>

- Pàgines web referenciades a la memòria:

[1] <<https://euislands.eu/eu-islands-publish-clean-energy-transition-plans>>

[2] <<https://diari.uib.cat/Hemeroteca/La-ministra-per-a-la-Transicio-Ecologica-visita-la.cid670683/>>

[3] <<http://lincc.uib.eu/inici/publicacions-recursos/publicacions-del-laboratori-interdisciplinari-sobre-canvi-climatic-2/estat-del-clima-a-les-illes-balears/>>

[4] <<http://lincc.uib.eu/conferencies-jornades/activitats-de-divulgacio-cientifica-dels-nostres-membres/>>